



Zasady ochrony dzieci, młodzieży
oraz osób z niepełnosprawnością
obowiązujące
w Ruchu Światło-Życie

Wprowadzenie

Niniejsze zasady są przeznaczone do stosowania we wszystkich wspólnotach, podczas wyjazdów rekolekcyjnych i w dziełach prowadzonych przez Ruch Światło-Życie, wraz z jego częścią rodzinną – Domowym Kościołem.

Celem niniejszego dokumentu jest pomoc wszystkim osobom zaangażowanym w Ruch Światło-Życie w autorefleksji nad właściwymi sposobami zachowań w dziedzinie ochrony i bezpieczeństwa powierzonych im wychowanków oraz przekazanie wskazówek i przykładów dobrych praktyk w zakresie opieki nad dziećmi i młodzieżą.

W zasadach podanych niżej przez słowa: „wychowawca” bądź „opiekun” rozumie się zarówno osoby duchowne, osoby konsekrowane, jak też animatorów i członków diakonii Ruchu.

Przez słowo: „wyjazd” określa się oazy rekolekcyjne wszelkiego typu i stopnia, niezależnie od długości ich trwania; jak również inne, nawet kilkugodzinne spotkania grup formacyjnych i wspólnot Ruchu, odbywane zarówno na terenie należącym do Kościoła, jak też w domach prywatnych bądź też w plenerze.

Natomiast przez określenie „organizator wyjazdu” rozumie się moderatora diecezjalnego Ruchu Światło-Życie, moderatora prowincji zakonnej bądź parę diecezjalną Domowego Kościoła danej diecezji.

Zasady ogólne

1. Obowiązującą zasadą doboru osób, które w ramach Ruchu Światło-Życie sprawują pieczę nad dziećmi i młodzieżą, jest oprócz spełnianych przez nie kryteriów formacyjnych, także ich weryfikacja w rejestrze prowadzonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości, na podstawie ustawy z dnia 13 maja 2016 roku o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym.
2. W przypadku Domowego Kościoła dzieci podczas spotkań i rekolekcji pozostają pod opieką własnych rodziców lub prawnych opiekunów.
3. Wszyscy mają prawo do bycia traktowanymi z jednakową troską. Nie wolno faworyzować pojedynczych osób poprzez słowa czy gesty.

4. Nie może być ze strony kogokolwiek, a w szczególności ze strony wychowawców, tolerancji wobec zachowania, które jest krzywdzeniem innych, niezależnie od źródła takiej krzywdy.
5. Zabrania się stosowania kar cielesnych wobec dzieci i młodzieży. Od tej zasady nie ma wyjątków.
6. Wychowawcy zawsze winni wykazywać daleko idącą troskę o integralność i nienaruszalność cielesną każdego niepełnoletniego. Niedozwolone są wszelkie zachowania, które w naszej kulturze stanowią przekraczanie granic intymności. Wchodzenie w jakikolwiek kontakt fizyczny z niepełnoletnim musi iść w parze z najdalej posuniętą roztropnością i rozważą oraz opierać się na właściwym rozeznaniu dobra niepełnoletnich. Obowiązuje tu ogólna zasada prymatu braku nad nadmiarem.
7. Nie do zaakceptowania jest werbalne naruszanie godności dzieci i młodzieży, w tym erotyzowanie języka w ich obecności. W przypadku konieczności podjęcia rozmowy na tematy związane z płciowością należy wykazać się daleko idącą ostrożnością, delikatnością i roztropnością. Duchowny winien rozważyć, czy nie powinien tego uczynić świecki specjalista.
8. W pracy z dziećmi i młodzieżą wychowawcy powinni używać środków, języka i metod adekwatnych do wieku dzieci i młodzieży. Podobnie powinien być potraktowany przekaz medialny, np. przez telefon komórkowy, Internet, itp. W żadnym jednak wypadku nie wolno wykorzystywać materiałów zawierających przemoc oraz treści moralnie wątpliwe.
9. Zgodnie z zasadami naszego Ruchu stanowczo zabrania się częstowania podopiecznych alkoholem, papierosami, środkami psychoaktywnymi oraz tolerowania ich używania. Również wychowawcy sprawujący opiekę nad dziećmi i młodzieżą nie mogą być pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych.

10. Wszystkie wyjazdy, zarówno jedno- jak i wielodniowe oraz turnusy wakacyjne powinny być starannie planowane i w sposób formalny dokumentowane, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii transportu, zakwaterowania, planu dnia oraz bezpieczeństwa. Należy także zadbać o stosowne ubezpieczenia zgodnie z wymogami prawa polskiego albo krajów, na których terytorium będą w czasie wyjazdu przebywać wychowankowie oraz ich opiekunowie.
11. Na każdy wyjazd z dziećmi i młodzieżą – choćby jednodniowy – organizator wyjazdu zobowiązany jest uzyskać pisemną zgodę rodziców (opiekunów prawnych) po uprzednim zapoznaniu ich z programem wyjazdu. Rodzice powinni zostać poinformowani o numerze telefonu, pod którym będą mogli uzyskać informacje o dziecku podczas jego wyjazdu.
12. Podczas wyjazdów należy zadbać o odpowiednią proporcję mężczyzn i kobiet w gronie wychowawców, stosownie do liczby chłopców i dziewcząt w grupie.
13. W czasie wyjazdów należy zwrócić uwagę na zachowania podopiecznych mogące wskazywać na ich problemy z aklimatyzacją w grupie, trudności w nawiązywaniu kontaktów z rówieśnikami oraz problemy w zakresie radzenia sobie z sytuacjami trudnymi w grupie rówieśników. Zadaniem wychowawcy jest podjęcie odpowiednich działań zmierzających do zniwelowania ww. trudności.
14. Szczególną uwagę należy wykazać w stosunku do tych podopiecznych, których zachowanie może stwarzać zagrożenie, budzić niepokój lub być źródłem trudności dla innych osób. Nikt nie może bagatelizować sygnałów mogących wskazywać na: izolowanie się podopiecznego w grupie, przejawy agresji, konflikty między podopiecznymi, pojawiające się wśród wychowanków zachowania seksualne nieadekwatne do ich wieku, wykorzystywanie przez rówieśników zagubienia i nieporadności słabiej przystosowanych do radzenia sobie w grupie. W takich sytuacjach należy zawsze reagować odpowiednio do sytuacji.

15. Należy poświęcać więcej uwagi wychowankom, którzy nie radzą sobie emocjonalnie w kontaktach z rówieśnikami, i kontrolować, czy sytuacja nie stanowi dla nich zbyt dużego obciążenia lub zagrożenia. W takich okolicznościach należy wyjaśnić zaistniałą sytuację oraz podjąć odpowiednie czynności zapewniające bezpieczeństwo podopiecznych. W sytuacjach zagrożenia należy zgłosić problem organizatorom wyjazdu, a w uzasadnionych przypadkach – rodzicom, opiekunom bądź odpowiednim władzom.
16. Wychowawca powinien na bieżąco przekazywać organizatorowi wyjazdu informacje na temat zdarzeń mających miejsce w trakcie organizowanych spotkań, które mogą stanowić zagrożenie dla ich uczestników oraz sygnalizować potrzebę podjęcia interwencji ze strony organizatorów w przypadku dostrzeżonych problemów.
17. Na początku wyjazdu czy też turnusu wakacyjnego wychowawcy mają obowiązek zapoznać uczestników z obowiązującymi podczas niego zasadami i regulaminem.

Szczegółowe zasady postępowania w kontaktach z dziećmi i młodzieżą

18. Uprzywilejowanym miejscem spotkań z dziećmi i młodzieżą, zwłaszcza indywidualnych, są miejsca neutralne, a nie prywatne mieszkania wychowawców. Wychowawcy winni unikać przebywania w odosobnieniu przez nieuzasadniony długi czas z pojedynczym niepełnoletnim. Jeżeli jego dobro wymaga indywidualnego spotkania z wychowawcą, spotkanie to nie może odbywać się w warunkach odizolowanych. Wychowawca przeprowadzający takie spotkanie powinien zatroszczyć się o transparentność (przeszklone drzwi lub ściany pomieszczenia, obecność innych osób w bezpośrednim pobliżu, itp.). Podczas takich spotkań należy kierować się zdrowym rozsądkiem i być odpowiedzialnym za wypowiedane słowa, czynione gesty i znaki. Zarówno pora jak i liczba takich spotkań powinna służyć dobru dzieci i młodzieży.

19. Szczególnie ważnym spotkaniem jest sprawowanie sakramentu pokuty. Jeśli zachodzi konieczność sprawowania go poza konfesjonalem, należy dołożyć szczególnych starań, by wybrane miejsce zapewniało ochronę tajemnicy spowiedzi, a jednocześnie dawało gwarancję zachowania zapisów niniejszego dokumentu.
20. Wychowawca – jeśli nie zachodzi ważny powód – nie powinien udawać się w podróż samochodem sam z osobą niepełnoletnią.
21. Należy zwrócić uwagę, aby czas przeznaczony na odpoczynek nocny zaplanowano w sposób zgodny z normami bezpieczeństwa. Szczególną uwagę należy poświęcić rozplanowaniu miejsc noclegowych. Sypialnie chłopców i dziewcząt powinny być odseparowane i nadzorowane przez wychowawców tej samej płci co przebywający w nich wychowankowie.
22. Wychowawca, także animator, nie powinien nocować w pomieszczeniu, w którym nocuje tylko jedna osoba niepełnoletnia. Niedopuszczalne jest spanie opiekuna i uczestnika na tym samym posłaniu.
23. Dzieciom i młodzieży przysługuje prawo do prywatności. W szczególny sposób prawo to winno być respektowane w takich miejscach jak przebieralnie, łazienki i toalety. W wymienionych wyżej miejscach nikt nie może ingerować w prywatność wychowanków. W żadnym wypadku nie wolno wykonywać im zdjęć ani nagrywać. Należy także zadbać, by zdjęć i filmów nie robili sobie nawzajem sami wychowankowie.
24. Nikt nie może wyręczać dzieci i młodzieży ani pomagać im w czynnościach natury osobistej (toaleta, mycie się, przebieranie itp.), o ile są oni w stanie wykonać te czynności samodzielnie. Jeżeli sami uczestnicy ze względu na wiek albo własne ograniczenia nie są w stanie wykonać tych czynności samodzielnie, pomocy powinni udzielać świeccy, najlepiej tej samej płci.

Troska o wychowanków z niepełnosprawnością lub specjalnymi potrzebami wychowawczymi

25. Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością oraz ze specjalnymi potrzebami wychowawczymi wymagają więcej troski od pozostałych. Od opiekunów oczekuje się w takich przypadkach szczególnej wrażliwości.
26. Jeżeli zachodzi potrzeba pomocy wychowankowi z niepełnosprawnością w czynnościach osobistych, wychowawca winien jej udzielać z pełnym zrozumieniem problemu oraz za zgodą rodziców (opiekunów prawnych). Przy udzielaniu takiej pomocy należy kierować się należytyym szacunkiem i dyskrecją.
27. Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością oraz ze specjalnymi potrzebami wychowawczymi mogą łatwiej niż inni podlegać wykluczeniu w grupie rówieśniczej. Dlatego ważna jest umiejętność zauważania takich sytuacji przez opiekunów, tym bardziej że opisywane osoby mogą mieć trudności w wyrażaniu swoich uczuć i potrzeb. Nie należy lekceważyć tego, co mówią.

Zasady korzystania z Internetu

28. Wychowawcy, którzy zapewniają dzieciom i młodzieży dostęp do Internetu, są zobowiązani podejmować działania zabezpieczające przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające. Niniejszy punkt nie dotyczy sytuacji, w których wychowankowie korzystają z Internetu poprzez własne urządzenia umożliwiające bezpośredni dostęp do sieci.
29. Upoważniony do nadzoru opiekun ma obowiązek informowania podopiecznego o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Czuwa on także nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu.

30. Jeżeli wychowawca uzyskał informację, że podopieczny – poprzez korzystanie z Internetu – został skrzywdzony, należy podjąć wszelkie działania zgodne z jego dobrem.

Praktyczne rady na temat rozmów z osobami zgłaszającymi nadużycie

31. Wiadomość o popełnieniu przestępstwa lub jego prawdopodobieństwie może pochodzić z różnych źródeł:
- fakt ujawnia sam skrzywdzony;
 - osoba trzecia ujawnia, iż wie od skrzywdzonego, że w stosunku do niego używa się przemocy fizycznej lub psychicznej;
 - konkretna osoba zdradza symptomy doznania krzywdy, ale osoba ta nie chce lub ze względu na swoje ograniczenia nie jest w stanie o tej krzywdzie opowiedzieć;
 - wiedza o skrzywdzeniu pochodzi z przekazu społecznego lub mediów społecznościowych.
32. Posiadanie wiedzy o faktycznych lub prawdopodobnych przypadkach przemocy wymaga zawsze podjęcia odpowiednich działań zgodnych zarówno z prawem Kościoła jak i prawem obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej.
33. W Ruchu Światło-Życie powołano Delegata Moderatorsa generalnego ds. ochrony dzieci i młodzieży. Moderator danej oazy rekolekcyjnej, a także moderator wspólnoty parafialnej lub inne osoby odpowiedzialne za nią, powinny mieć zapisane jego dane osobowe oraz kontaktowe np. w telefonie, aby w sytuacji kryzysowej przekazać je osobie zgłaszającej albo też samemu mieć możliwość kontaktu z nim w celu uzyskania konsultacji lub pomocy w rozwiązaniu problemu. Takie sytuacje można również zgłaszać osobom kompetentnym wyznaczonym przez biskupa ordynariusza danej diecezji bądź też przełożonym poszczególnych zgromadzeń zakonnych.
34. Dobro osoby skrzywdzonej, a także zapobieganie skrzywdzeniu innych osób jest zawsze najważniejszym celem

podejmowanych działań, dlatego w przypadku gdy krzywda zostaje ujawniona w trakcie sakramentu pokuty, należy podjąć próbę nakłonienia penitenta, aby ujawnił te fakty osobie trzeciej, posiadającej odpowiednie przygotowanie. Mogą to być osoby wskazane w poprzednim punkcie lub osoba godna zaufania: inny duchowny, psycholog lub prokurator.

Zasady rozmowy z osobą krzywdzoną albo chcącą poinformować o krzywdzie

35. Należy zachować spokój w postawie, gestach i słowach.
36. Nie wolno bagatelizować ujawnianych przez rozmówcę faktów.
37. Rozmówca musi być przekonany, że jest traktowany poważnie.
38. Rozmówca musi mieć wolność operowania własnymi terminami i używać własnej narracji odpowiedniej do wieku, doświadczenia życiowego, rozwoju intelektualnego i do własnych ograniczeń.
39. Należy utwierdzić rozmówcę w przekonaniu, że ujawniając nadużycie, postąpił właściwie.
40. Należy wytłumaczyć rozmówcy, że aby można było pomóc, konieczne jest przekazanie wszystkich posiadanych przez niego informacji przełożonym.
41. Należy zapytać o możliwość uzyskania numeru telefonu, adresu mailowego lub innych danych, które pozwolą na kontakt w celu formalnego wyjaśnienia sprawy.
42. Należy powiadomić o uzyskanych informacjach swojego przełożonego bez jakiegokolwiek zwłoki. Nie wolno wydawać wyroku ani prowadzić własnego śledztwa. O działaniach zdecyduje Kościół i jego instytucje.
43. Za szczególnie wrażliwe należy uznać te obszary działalności, które bezpośrednio dotyczą osoby ludzkiej i jej prawa do ochrony danych, wizerunku, a także prawa do ochrony przed manipulacją czy wykorzystaniem niewiedzy. Dane osobowe niepełnoletnich podlegają ochronie na zasadach określonych w Ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie

danych osobowych w powiązaniu z przyjętą w danej jednostce Kościoła polityką bezpieczeństwa w zakresie ochrony danych osobowych.

44. Nikt z wychowawców nie może udostępnić żadnym mediom informacji o niepełnoletnim, jego rodzicu czy opiekunie. Jedynie odpowiedzialny za dany wyjazd czy też wspólnotę może zapytać rodzica bądź opiekuna niepełnoletniego o zgodę na podanie jego danych kontaktowych przedstawicielom mediów. Tylko gdy taką zgodę otrzyma, podaje przedstawicielowi mediów dane kontaktowe rodzica bądź opiekuna prawnego niepełnoletniego.
45. W żadnym wypadku nie wolno kontaktować przedstawicieli mediów z niepełnoletnim.
46. Poza moderatorem odpowiedzialnym za daną oazę rekolekcyjną lub wspólnotę parafialną czy zakonną oraz ewentualnymi osobami wyznaczonymi przez niego nikt z wychowawców nie ma prawa wypowiedzania się wobec mediów o sprawie niepełnoletniego, jego rodzica czy opiekuna.

Niniejsze zasady zostały przyjęte po konsultacji z Centralną Diakonią Jedności oraz z Delegatem Konferencji Episkopatu Polski ds. Ruchu Światło-Życie, ks. biskupem Krzysztofem Włodarczykiem. Delegatem Moderатора generalnego ds. ochrony dzieci i młodzieży, o którym mowa w p. 33, została Jolanta Gawin, tel. 608-726-442.

ks. Marek Sędek, Moderator generalny Ruchu Światło-Życie
Krościenko nad Dunajcem, 28 maja 2019 roku.